

HRVATSKI SABOR

677

Na temelju članka 89. Ustava Republike Hrvatske, donosim

ODLUKU

O PROGLAŠENJU ZAKONA O PRONALAŽENJU, OBILJEŽAVANJU I ODRŽAVANJU GROBOVA ŽRTAVA KOMUNISTIČKIH ZLOČINA NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

Proglašavam Zakon o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata, koji je Hrvatski sabor donio na sjednici 4. ožujka 2011. godine.

Klasa: 011-01/11-01/38

Urbroj: 71-05-03/1-11-2

Zagreb, 10. ožujka 2011.

Pr predsjednik
Republike Hrvatske
prof. dr. sc. Ivo Josipović, v. r

ZAKON

O PRONALAŽENJU, OBILJEŽAVANJU I ODRŽAVANJU GROBOVA ŽRTAVA KOMUNISTIČKIH ZLOČINA NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se Zakonom određuje postupanje s pronađenim i nepronadenim grobovima žrtava komunističkih zločina nakon završetka Drugog svjetskog rata (u daljnjem tekstu: žrtve komunističkih zločina).

Zakonom se uređuju pitanja od značenja za:

- pronalaženje grobova žrtava komunističkih zločina,
- uređenje, obilježavanje i trajno održavanje grobova žrtava komunističkih zločina,
- vođenje evidencije o lokalitetu i broju grobova te broju žrtava u njima.

Pod završetkom Drugog svjetskog rata u smislu ovoga Zakona podrazumijeva se datum 9. svibnja 1945.

Članak 2.

U duhu humanog odnosa prema žrtvi, a u skladu s Rezolucijom o osudi komunizma i komunističkih zločina Vijeća Europe, Republika Hrvatska preuzima brigu u pronalaženju, obilježavanju i dostojnom, trajnom održavanju grobova žrtava komunističkih zločina.

Republika Hrvatska preuzima obvezu vođenja popisa pojedinačnih i masovnih grobova žrtava komunističkih zločina te utvrđenog broja žrtava u grobovima.

Članak 3.

Ovaj se Zakon odnosi na sve žrtve komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata, neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu.

Članak 4.

Pod žrtvama komunističkih zločina počinjenih nakon Drugog svjetskog rata podrazumijevaju se sve ubijene osobe, uključujući razvojačene vojnike, starce, žene i djecu, koje su ubijene od komunističkog režima nakon završetka Drugog svjetskog rata i sloma zloglasnog nacističkog poretka.

Pod žrtvama komunističkih zločina podrazumijevaju se i građani ubijeni i umrli nakon završetka Drugog svjetskog rata u logorima, zatvorima ili ubijeni iz političkih razloga na bilo koji način u zemlji i inozemstvu.

Članak 5.

Osim ubijenih iz članka 3. i 4. ovoga Zakona, žrtvama se smatraju i ubijeni ili nestali pod represijom tajnih jugoslavenskih službi izvan granica tadašnje države, kao i nestali pod nepoznatim okolnostima u svim akcijama komunista i tijela komunističke vlasti nakon završetka Drugog svjetskog rata.

Prava žrtve na obilježavanje i održavanje grobova odnosi se i na do sada pronađene i obilježene grobove civila iz Drugog svjetskog rata i poraća.

Članak 6.

Izvršenje obveze pronalaženja, uređenja i obilježavanja grobova komunističkih žrtava te vođenja očevidnika pronađenog lokaliteta grobova i broja žrtava preuzima Vlada Republike Hrvatske, a obveze trajnog održavanja grobova preuzimaju županije i Grad Zagreb.

U izvršavanju obveza iz stavka 1. ovoga članka županije i Grad Zagreb dužni su surađivati s Uredom za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkog zločina nakon Drugog svjetskog rata.

II. URED ZA PRONALAZENJE, OBILJEŽAVANJE I ODRŽAVANJE GROBOVA ŽRTAVA KOMUNISTIČKOG ZLOČINA NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

Članak 7.

Za provođenje i izvršavanje obveza iz ovoga Zakona osniva se Ured za pronalaženje, obilježavanje i održavanje grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata (u daljnjem tekstu: Ured).

Članak 8.

Ured je samostalna pravna osoba upisana u sudski registar.

Osnivač Ureda je Republika Hrvatska.

Sjedište Ureda je u Zagrebu.

Članak 9.

Ured sustavno radi na pronalaženju, uređivanju i obilježavanju grobova komunističkih žrtava nakon Drugog svjetskog rata te nadzire njihovo trajno održavanje.

U okviru svog djelokruga Ured:

- prikuplja i obrađuje podatke i arhivsku građu o žrtvama komunističkih zločina,
- surađuje sa stručnim organizacijama, udrugama, građanima i lokalnim upravama u pronalaženju grobova žrtava,
- u suradnji s tijelima Vlade Republike Hrvatske i sa stručnim organizacijama provodi utvrđivanje broja posmrtnih ostataka u svakom pronađenom grobu ili masovnoj grobnici,
- organizira i financira uređenje svakog pronađenog lokaliteta žrtava komunističkih zločina, kao i uređenje pristupnih putova,

- vodi očevidnik svakog pronađenog lokaliteta grobova te broja žrtava u njima, surađuje s međunarodnim institucijama i udrugama koje se bave sličnom problematikom,
- izvršava obveze preuzete međunarodnim ugovorima o grobljima žrtava komunističkih zločina i vojničkim grobljima,
- nadzire provođenje obveza trajnog održavanja grobova iz ovoga Zakona prenesenih u djelokrug županija i Grada Zagreba.

Kriterije i standarde za uređenje pronađenih grobova i prilaznih putova donosi na prijedlog ravnatelja Ureda Upravno vijeće uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske.

Kriteriji iz stavka 3. ovoga članka podrazumijevaju dostojanstveno, prigodno i racionalno uređenje svih grobova.

Članak 10.

Na temelju ovoga Zakona Ured je ovlašten zahtijevati od arhiva, muzeja, crkvenih institucija, upravnih organizacija, političkih organizacija, udruga i drugih pravnih osoba i institucija da joj stave na uvid svu dokumentaciju kojom raspolažu, a koja je bitna za djelatnost samog Ureda.

Sve pravne osobe i institucije iz stavka 1. ovoga članka dužne su postupiti po zahtjevu Ureda.

Članak 11.

Za pribavljanje dokumentacije koja se čuva u institucijama izvan Republike Hrvatske Ured će putem nadležnog ministarstva zatražiti pomoć i suradnju inozemnih državnih tijela i institucija.

Članak 12.

Sredstva za obavljanje djelatnosti Ureda osiguravaju se u državnom proračunu.

Sredstva za obavljanje djelatnosti Ured može stjecati i iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

Članak 13.

Unutarnji ustroj i poslovanje Ureda te uvjeti zapošljavanja i rada ureduju se općim aktima Ureda sukladno ovom Zakonu i drugim propisima.

Članak 14.

Tijela Ureda su: Upravno vijeće, ravnatelj i stručno vijeće.

Stručno vijeće rješava stručna pitanja iz djelokruga Ureda.

Sastav, način osnivanja i način rada stručnog vijeća uređuju se Statutom Ureda.

Ured može imati i savjetodavna tijela za rješavanje pojedinih problema iz svoga djelokruga. Savjetodavna tijela čine članovi i aktivisti udruga i stručnih organizacija, tijela državne i lokalne uprave, predstavnici crkvenih vlasti, predstavnici medija te zastupnici Hrvatskoga sabora, sa zadaćom davanja stručne i organizacijske pomoći u izvršavanju zadaća iz djelokruga Ureda.

Savjetodavna tijela predlaže ravnatelj, a osniva ih odlukom Upravno vijeće.

Za rješavanje pojedinih pitanja iz svoga djelokruga Ured uključuje stručnjake pojedinih područja, posebno pravnike, arheologe, forenzičare, a po potrebi i druge.

Članak 15.

Uredom upravlja Upravno vijeće koje ima predsjednika i osam članova.

Predsjednik i članovi Upravnog vijeća imenuju se na razdoblje od osam godina.

Predsjednika i sedam članova Upravnog vijeća imenuje i razrješuje Hrvatski sabor, i to:

- predsjednika i jednog člana na prijedlog Vlade Republike Hrvatske,
- jednog člana iz redova zastupnika Hrvatskoga sabora, i to članova Odbora za ratne veterane,
- jednog člana na prijedlog Hrvatskog instituta za povijest,
- jednog člana na prijedlog Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti,
- jednog člana na prijedlog Hrvatske biskupske konferencije,
- jednog člana na prijedlog Državnog arhiva,
- jednog člana na prijedlog Crvenog križa Republike Hrvatske.

Ured imenuje i razrješuje jednog člana Upravnog vijeća iz redova svojih zaposlenika.

Članak 16.

Upravno vijeće:

- imenuje i razrješuje ravnatelja,
- donosi Statut na prijedlog ravnatelja, uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske,

- donosi Pravilnik o unutarnjem redu Ureda s kojim se pobliže uređuje unutarnji ustroj Ureda na prijedlog ravnatelja,
- donosi godišnji program rada koji se podnosi za svaku kalendarsku godinu te nadzire njegovo provođenje,
- usvaja godišnji proračun Ureda na prijedlog ravnatelja,
- prihvaća završno financijsko izvješće,
- usvaja godišnje izvješće o radu Ureda koje podnosi ravnatelj,
- obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom i Statutom.

Upravno vijeće odlučuje većinom glasova od ukupnog broja članova.

Način rada Upravnog vijeća pobliže se uređuje Statutom i poslovnikom o radu Upravnog vijeća.

Poslovnik o radu Upravno vijeće donosi na svojoj prvoj sjednici.

Članak 17.

Ravnatelj je poslovodni i stručni voditelj Ureda.

Ravnatelja imenuje i razrješuje Upravno vijeće.

Ravnatelj se na temelju javnog natječaja imenuje na razdoblje od četiri godine i može biti ponovno imenovan.

Za ravnatelja se može imenovati osoba koja ispunjava uvjete sukladno odredbama Statuta. Postupak imenovanja i razrješavanja ravnatelja pobliže se uređuje Statutom Ureda.

Članak 18.

Ravnatelj Ureda:

- predstavlja i zastupa Ured, vodi poslovanje i stručni rad,
- predlaže Upravnom vijeću Statut, njegove izmjene i dopune, Pravilnik o unutarnjem redu i godišnji proračun,
- donosi i druge opće akte iz djelokruga Ureda,
- samostalno poduzima pravne radnje u ime i za račun Ureda do vrijednosti utvrđene Statutom,
- podnosi Upravnom vijeću godišnje izvješće o radu Ureda,

– sudjeluje u radu Upravnog vijeća bez prava odlučivanja te obavlja i druge poslove skladu sa Zakonom i Statutom Ureda.

Članak 19.

Nadzor nad zakonitošću rada Ureda obavlja ministarstvo nadležno za pravosuđe.

Ured jedanput godišnje, uz pribavljeno mišljenje Vlade Republike Hrvatske, izvješćuje Hrvatski sabor.

Članak 20.

Stručnu i tehničku pomoć u radu Ureda pružaju tijela Vlade Republike Hrvatske.

Posebnu pomoć u radu Ureda pruža ministarstvo nadležno za hrvatske branitelje, a po potrebi ministarstvo nadležno za znanost, ministarstvo nadležno za prostorno uređenje i ministarstvo nadležno za pitanja obrane.

Članak 21.

Pri uređenju grobova Ured surađuje sa županijama i Gradom Zagrebom i usklađuje rješenja s postojećim propisima.

Vlasnici ili nositelji vlasničkih prava na zemljištima na kojima su grobovi žrtava komunističkih zločina, ili preko kojih su grobovi dostupni, moraju omogućiti pristup i uređenje grobova te postavljanje i održavanje oznaka.

Članak 22.

Ako to zahtijeva interes uređenja grobova ili javni interes, ili postoji opravdani zahtjev rodbine, nadležna ministarstva mogu dati dozvolu za prijenos posmrtnih ostataka žrtava komunističkih zločina.

Za pojedine posebne lokalitete Ured iznimno organizira iskopavanje posmrtnih ostataka i njihovo konačno zbrinjavanje na drugim unaprijed utvrđenim lokalitetima. Takav način konačnog zbrinjavanja posmrtnih ostataka odabire se u posebnim okolnostima koje određuju prostorni, građevinski, prometni ili drugi uvjeti na mjestu pronađenih grobnica.

Članak 23.

U posebnim slučajevima, kada za to postoji opravdani zahtjev rodbine i ako postoji mogućnost, može se provesti identifikacija posmrtnih ostataka.

O postupcima iz stavka 1. ovoga članka odlučuje Ured uz suglasnost ministarstva nadležnog za branitelje, ministarstva nadležnog za unutarnje poslove i ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Članak 24.

U slučaju utemeljene sumnje na postojanje grobova žrtava komunističkih zločina poduzimaju se radnje otkopavanja za utvrđivanje postojanja posmrtnih ostataka. Ove radnje prijavljuju se ministarstvu nadležnom za unutarnje poslove i državnom odvjetništvu.

Svako novo pronađeno nalazište posmrtnih ostataka prijavljuje se ministarstvu nadležnom za unutarnje poslove i državnom odvjetništvu.

Članak 25.

Nakon uređenja grobova Ured postavlja jedinstveni natpis na svaki lokalitet. Natpis sadrži podatke o broju i vremenu stradanja žrtava komunističkog zločina.

Tekst natpisa, oblik, veličinu i tehničko rješenje za postavljanje natpisa propisuje Upravno vijeće Ureda na prijedlog Stručnog vijeća i uz suglasnost Vlade Republike Hrvatske.

Članak 26.

Osim natpisa iz članka 25. ovoga Zakona, na uređene grobove postavlja se i vjersko obilježje u dogovoru s lokalnim crkvenim vlastima.

Članak 27.

U sklopu suradnje s Uredom, zadatak je županija i Grada Zagreba:

- pružanje pomoći Uredu pri usklađivanju uređenja grobova s lokalnim, odnosno područnim prostornim planovima,
- financiranje i organizacija trajnog održavanja grobova žrtava komunističkih zločina koje je uredio i obilježio Ured,
- slanje godišnjeg izvješća o održavanju grobova Uredu,
- briga o redu na grobovima žrtava komunističkih zločina u vrijeme odavanja počasti.

Organizacija trajnog održavanja podrazumijeva redovitu obnovu i održavanje grobova, prilaznih putova i prigodnih oznaka te očuvanje u stanju uspostavljenom nakon uređenja provedenog u organizaciji Ureda.

U slučaju da županije i Grad Zagreb ne održavaju uređene grobove, prilazne putove ili oznake, Ured izdaje nalog županijama i Gradu Zagrebu za ispravljanjem propusta u održavanju. Ako županije i Grad Zagreb ne izvrše nalog, radove održavanja organizira Ured na teret financijskih sredstava županije i Grada Zagreba.

Ured redovito, a najmanje jednom godišnje, nadzire sve pronađene i obilježene grobove komunističkih žrtva i utvrđuje je li održavanje sukladno ovom Zakonu.

Članak 28.

Ured u suradnji s odgovarajućim tijelima susjednih država utvrđuje lokalitete grobova komunističkih žrtava s područja Republike Hrvatske u tim zemljama, određuje njihov broj i upisuje ih u očevidnik.

Republika Hrvatska vodi brigu o uređenju i održavanju grobova žrtava u drugim zemljama, poštujući potpisane međudržavne sporazume.

III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 29.

Vlada Republike Hrvatske imenovat će privremenog ravnatelja Ureda u roku od 90 dana od stupanja na snagu ovoga Zakona.

Mandat privremenog ravnatelja Ureda traje do imenovanja ravnatelja Ureda, a privremeni ravnatelj Ureda obaviti će sve poslove u vezi s osnivanjem i upisom Ureda u sudski registar i organizirati početak rada Ureda.

Članak 30.

Ured preuzima iz arhive Hrvatskoga sabora cjelokupnu dokumentaciju prikupljenu u radu Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava Hrvatskoga sabora.

Članak 31.

Na sva pitanja vezana za ustroj i početak rada Ureda odgovarajuće se primjenjuju odredbe Zakona o ustanovama.

Članak 32.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana njegove objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 564-02/09-01/01

Zagreb, 4. ožujka 2011.

HRVATSKI SABOR

Predsjednik
Hrvatskoga sabora
Luka Bebić, v. r.